

4. Полулях В. Теорії питання соціального порядку // Персонал. 2007. № 1
URL: <http://personal.in.ua>.

5. Лісогор Л. С. Трансформація ринку праці: можливості реалізації інноваційних змін в сучасних умовах // Вісник Прикарпатського університету. Економіка. 2015. Випуск XI. С. 177-183.

*Іскра Сергій Валентинович,
аспірант;
Кушнір Євген Олегович,
старший викладач,
кафедра аудиту і підприємництва;
Національна академія статистики обліку та аудиту*

ПИТАННЯ РОЗВИТКУ ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ В ДЕРЖАВНОМУ СЕКТОРІ ЯК ФОРМИ КОНТРОЛЮ НА УПЕРЕДЖЕННЯ РИЗИКІВ

Початком розвитку внутрішнього аудиту в державному секторі прийнято вважати дату появи Бюджетного кодексу України №2456-VI, від 08.07.2010 р. [1]. У статті 26 Бюджетного кодексу України передбачено запровадження в органах державного сектору внутрішнього контролю та аудиту [1]. Внутрішнім аудитом є діяльність підрозділу внутрішнього аудиту в бюджетній установі, спрямована на удосконалення системи управління, запобігання фактам незаконного, неефективного та нерезультативного використання бюджетних коштів, виникненню помилок чи інших недоліків у діяльності бюджетної установи. Суб'єктом здійснення внутрішнього аудиту бюджетних установ виступає відділ внутрішнього аудиту, об'єктом – стан організації та ефективність функціонування внутрішнього контролю в бюджетних установах, діяльність установи і заходи, які вживаються керівником для забезпечення ефективного функціонування системи внутрішнього контролю. Мета здійснення внутрішнього аудиту в бюджетних установах – підвищення ефективності використання фінансових ресурсів бюджетних установ.

Значний внесок у дослідження теоретичних аспектів внутрішнього аудиту в бюджетних установах зробили такі науковці, як О. Т. Бровко, В. Ю. Дудченко, С. В. Ермішова, Д. В. Калінкін, О. В. Кожушко, В. П. Пантелєєв, О. О. Чечуліна та інші. Проте, не зважаючи на значні здобутки вчених у галузі державного фінансового контролю, питання контролю на упередження ризиків залишається й досі недослідженим.

Термін «**ризик**» в системі внутрішнього контролю в державному секторі та його більш детальне вивчення з'явився відносно недавно, в постанові Кабінету Міністрів України від 12 грудня 2018 р. № 1062 «Про затвердження Основних засад здійснення внутрішнього контролю розпорядниками бюджетних коштів та внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 28 вересня 2011 р. № 1001» [2].

В даному документі термін подається наступним чином, **Ризик** – можливість настання події, що матиме вплив на здатність установи виконувати

завдання і функції та досягати визначеної мети (місії), стратегічних та інших цілей діяльності установи.

Проаналізувавши даний термін та документ, в якому він поданий, можна зробити висновок, що він є недосконалим і потребує більш детального пояснення. В тому числі доречно згадати Постанову Кабінету Міністрів України від 28 вересня 2011 р. № 1001 «Деякі питання здійснення внутрішнього аудиту та утворення підрозділів внутрішнього аудиту» [3]. Так як основною темою постанови є контроль за розпорядниками бюджетних коштів, то і поняття ризику повинно стосуватись не тільки впливів на досягнення установою мети, але і безпосередньо фінансової частини впливу ризику. Тому, на нашу думку, доцільніше було б подати даний термін в наступній редакції. **Ризик** – ймовірність виникнення збитків або додаткових втрат або недоотримання доходів, що матиме вплив на здатність установи виконувати завдання і функції та досягати визначеної мети (місії), стратегічних та інших цілей діяльності установи.

В доповнення поняття ризику в постанові КМУ також подано такий термін як «управління ризиками». **Управління ризиками** – діяльність керівництва та працівників установи з ідентифікації ризиків, проведення їх оцінки, визначення способів реагування на ідентифіковані та оцінені ризики, здійснення перегляду ідентифікованих та оцінених ризиків для виявлення нових та таких, що зазнали змін. До завдань управління ризиками було віднесено наступні питання:

- визначення відповідальних посадових осіб за здійснення координації управління ризиками; здійснення ідентифікації ризиків в установі та у кожному структурному підрозділі;

- визначення порядку та підходів до оцінювання ідентифікованих ризиків за ймовірністю їх виникнення та суттєвістю впливу на здатність установи виконувати визначені актами законодавства завдання і функції для досягнення визначених мети (місії), стратегічних та інших цілей діяльності установи;

- обрання способів реагування на ідентифіковані та оцінені ризики (зменшення, прийняття, розділення чи уникнення);

- визначення порядку інформування керівництва установи про проведену оцінку ризиків, ризикові сфери діяльності установи для прийняття рішення щодо вжиття заходів контролю;

- встановлення періодичності здійснення перегляду ідентифікованих та оцінених ризиків для виявлення нових та таких, що зазнали змін;

- документування управління ризиками.

Виходячи з вищеперерахованого та аналізуючи стандарти внутрішнього аудиту (Наказ Міністерства фінансів №1247 від 04.10.2011 року «Про затвердження Стандартів внутрішнього аудиту» [4]), можемо зробити висновки, що всі завдання управління ризиками стосуються виключно ідентифікації та оцінки ризиків, які трапляться або вже трапились. Але на нашу думку, більш ефективних завдань слідувало б віднести роботу над упередженням ризиків. Даний тип роботи допоможе не просто ідентифікувати ризик, але й розробити план дій для того, щоб не допустити його настання. В першу чергу, для запровадження даних змін варто внести поправки в стандарти внутрішнього аудиту та додати до завдань з оцінки ризиків також завдання з упередження ризиків, що призведе до збільшення

ефективності внутрішнього аудиту та збільшення його значущості та результативності.

Список використаних джерел

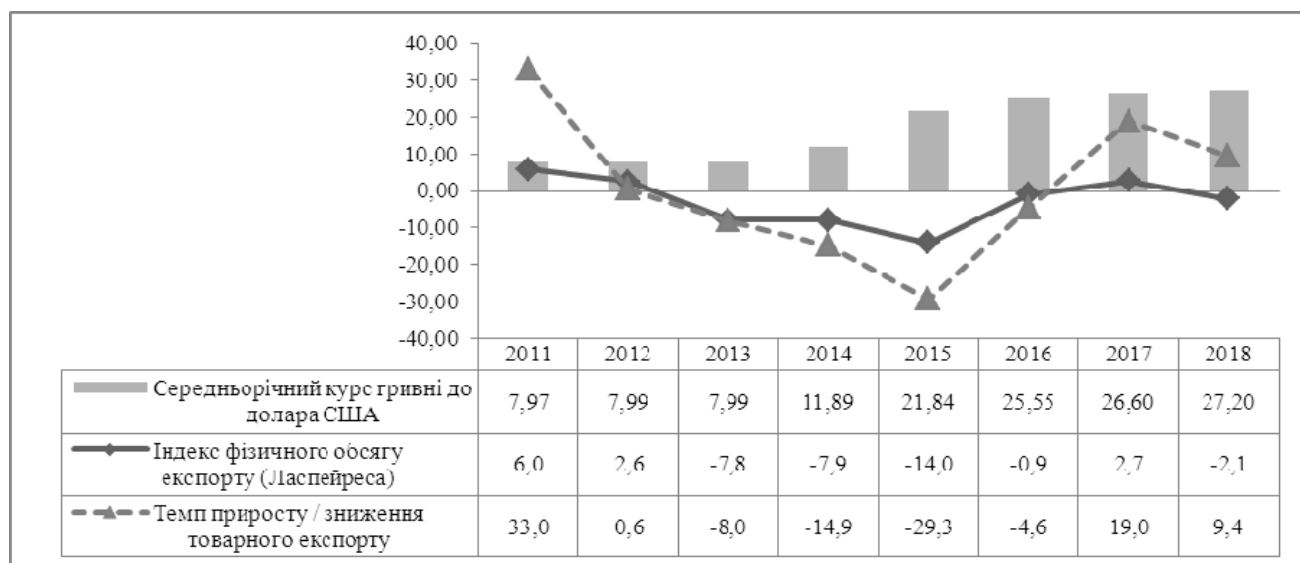
1. Бюджетного кодексу України №2456-VI, від 08.07.2010 р.
2. Постанова кабінету міністрів України від 12 грудня 2018 р. № 1062 «Про затвердження Основних засад здійснення внутрішнього контролю розпорядниками бюджетних коштів»
3. Постанова Кабінету Міністрів України від 28 вересня 2011 р. № 1001». «Деякі питання здійснення внутрішнього аудиту та утворення підрозділів внутрішнього аудиту»
4. Наказ Міністерства фінансів №1247 від 04.10.2011 року «Про затвердження Стандартів внутрішнього аудиту»

*Ишук Світлана Олексіївна,
доктор економічних наук, професор,
завідувач відділу проблем реального сектора економіки регіонів,
ДУ «Інститут регіональних досліджень ім. М.І. Долишнього
НАН України»*

ПРОБЛЕМИ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ ТА МЕХАНІЗМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЇЇ РОЗВИТКУ

Економіка України є експортоорієнтованою: у 2018 році частка експорту товарів і послуг у ВВП (у фактичних цінах) становила 45,2%, а у ВДВ – 56,8%. Водночас частка *товарного експорту* в загальному експорті складає понад 80%.

Упродовж 2012-2015 років в Україні відбувалось поступове зниження обсягів товарного експорту, яке сумарно склало 44,6%. Однак, із 2016 року почалося подолання негативної тенденції, а у 2017-му – суттєве (на 19%) зростання значень цього показника (рис. 1).

Рис. 1. Показники експорту в Україні, % *

* Побудовано за даними Державної служби статистики України [1]